

УДК: 631.11.007.2

І.В.Колмогорова, аспірант

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

ЯКІСНИЙ СКЛАД СПЕЦІАЛІСТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовується необхідність удосконалення якісного складу кадрів аграрних спеціальностей сільськогосподарських підприємств

Ключові слова: аграрні формування, спеціалісти, якісні характеристики, ефективність праці

Вступ. На ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств впливає багато чинників. Одним з найвагоміших є якісний склад кадрів підприємства та їх ефективне використання. Кінцеві результати діяльності залежать від вміння менеджерів та спеціалістів підприємства своєчасно реагувати на ситуації, які виникають в змінних умовах ринкової економіки. Чим компетентніші менеджери та спеціалісти, тим ефективніше функціонує та розвивається підприємство.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню проблем, що стосуються кадрового забезпечення в агроформуваннях присвячено багато праць вітчизняних науковців таких, як Й.С. Завадський, Н.Д. Дарченко, В.В. Кравчук, В.С.Кропивко, В.Г. Курносенко, А.О. Линдюк, О.П. Мартинюк, В.С. Маслова, Л.І. Михайлова, С.Г. Турчіна, О.В. Шибаніна, Г.В. Щокін, П.С. Харів та багато інших.

Багато уваги приділяється рівню забезпеченості сільськогосподарських підприємств менеджерськими кадрами, робиться акцент на кількісній і якісній їх характеристиці. Науковцями розроблені методики оцінки формування і планування потреби у менеджерському персоналі сільськогосподарських підприємств та визначення мотиваційних чинників до

менеджерської праці, але наголос робиться лише на ті посади, які займають головні спеціалісти підприємства [3, с.7-12].

Кравчук В.В. приділяє увагу формуванню кадрового потенціалу менеджменту в АПК. Він акцентує увагу на удосконаленні кадрової політики окремого сільськогосподарського підприємства та забезпеченості належного рівня компетентності апарату управління [1, с. 5-12].

Курносенко В.Г. для покращення кадрової роботи націлює нас на створення центру управління персоналом в адміністративному районі при Районному управлінні агропромислового розвитку [2, с. 328-330].

Шебаніна О.В. наголошує на те, що для забезпечення сільськогосподарських підприємств відповідними кадрами, необхідно удосконалити роботу центрів зайнятості з тим, щоб вони орієнтувались не лише на миттєве задоволення потреб безробітних у працевлаштуванні, а й на формування у них якостей, які допоможуть їм підвищити рівень своєї конкурентно здатності на ринку праці та спланувати трудову кар'єру [4, с. 115-122].

Але й досі недостатньо розроблені теоретичні та методичні питання формування якісного кадрового потенціалу в цілому, та кадрів аграрних спеціальностей зокрема. Недостатньо уваги приділяється питанням якісних характеристик цих кадрів, їх навчанню, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців цих спеціальностей.

Результати досліджень. Потреба у спеціалістах аграрних спеціальностей, їх високий рівень знань та ефективне використання завжди були і залишаються актуальними питаннями дослідження.

Питома вага спеціалістів сільськогосподарських підприємств Одеської області у структурі управлінських кадрів в середньому за п'ять років склала 33,3 % (табл. 1). Хоча просліджується тенденція до зменшення кількості фахівців цих спеціальностей, їх розмір все ж залишається вагомим в структурі управлінських кадрів і вимагає ретельного дослідження їх якісного складу.

Таблиця 1. Динаміка чисельності спеціалістів в аграрних підприємствах Одеської області*

	Роки					2008 у % до 2004
	2004	2005	2006	2007	2008	
Всього працівників, які займають керівні посади, чол.	28291	25433	26087	26741	26360	93.2
з них						
спеціалісти, чол.	9981	8226	8847	9468	7861	78.8
<i>питома вага спеціалістів в загальній кількості працівників, які займають керівні посади, %</i>	<i>35.3</i>	<i>32.3</i>	<i>33.9</i>	<i>35.4</i>	<i>29.8</i>	<i>-5.5**</i>

* - Розраховано за даними Головного управління агропромислового розвитку облдержадміністрації Одеської області

** - відхилення відсоткових показників

Вже давно відомо, що кадри вирішують все. Від їх компетенції залежать не лише кінцеві результати діяльності підприємств, але і саме існування підприємства на якому вони працюють. Сучасні вимоги економіки України вимагають від спеціалістів сільськогосподарських підприємств комплексного знання не лише з питань, що стосуються їх фаху, але і з економічних та менеджменту.

Але про що може йти мова, якщо в сільськогосподарських формуваннях мають місце випадки, коли посади спеціалістів займають працівники, які не мають фахової освіти відповідно до посад, що займають (табл. 2). Так серед агрономів 3,2 % спеціалістів працюють не маючи аграрної освіти, серед зооінженерів та зоотехніків таких спеціалістів 2,1 %, а серед ветспеціалістів – 4,2 %. В розрізі організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств ці показники значно коливаються, найбільша питома вага агрономів й зоотехніків та зооінженерів без освіти працює в ТОВ – відповідно 7,8 % та 3,6 %; ветспеціалістів в державних господарствах – 12,5 %. Звісно, це не припустимо і неприйнятно, цю ситуацію необхідно терміново вирішувати і виправляти.

На ефективність праці спеціалістів впливає не лише їх освіта, а й вік. Науково доведено, що найпродуктивніший вік у людини – це 31-49 років. Але відсоток спеціалістів у передпенсійному та пенсійному віці в сільськогосподарських підприємствах Одеської області складає понад 20 %. Детально вивчаючи це явище по окремим агроформуванням, було

Таблиця 2. Якісний склад спеціалістів в сільськогосподарських підприємствах Одеської області, за 2008 р.*

Тип підприємства	Найменування посади	Всього працівників, чол.	в тому числі у відсотках					
			мають вік			мають освіту		
			до 30 років	від 31 року до 49 років	50 років і старше	вищу	середню-спеціальну	не мають фахової освіти
Товариства з обмеженою відповідальністю	агрономи (всіх спеціальностей)	129	19.4	55.8	24.8	56.6	35.7	7.8
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	55	12.7	72.7	14.5	58.2	38.2	3.6
	ветспеціалісти	66	13.6	60.6	25.8	50.0	50.0	0.0
Приватні підприємства	агрономи (всіх спеціальностей)	29	17.2	55.2	27.6	62.1	34.5	3.4
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	10	10.0	30.0	60.0	50.0	50.0	0.0
	ветспеціалісти	15	6.7	66.7	26.6	33.3	60.0	6.7
Закриті акціонерні товариства	агрономи (всіх спеціальностей)	13	7.7	76.9	15.4	53.8	46.2	0.0
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	1	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0
	ветспеціалісти	2	50.0	50.0	0.0	50.0	50.0	0.0
Відкриті акціонерні товариства	агрономи (всіх спеціальностей)	30	20.0	36.7	43.3	73.3	26.7	0.0
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	6	16.7	66.7	16.6	16.7	83.3	0.0
	ветспеціалісти	8	12.5	75.0	12.5	25.0	75.0	0.0
Державні господарства	агрономи (всіх спеціальностей)	16	12.5	37.5	50.0	37.5	56.2	6.3
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	5	0.0	60.0	40.0	80.0	20.0	0.0
	ветспеціалісти	8	25.0	75.0	0.0	25.0	62.5	12.5
Сільськогосподарські виробничі кооперативи	агрономи (всіх спеціальностей)	82	12.2	54.9	32.9	52.4	42.7	4.9
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	50	16.0	56.0	28.0	32.0	66.0	2.0
	ветспеціалісти	33	6.1	48.5	45.4	36.4	60.6	3.0
Фермерські господарства	агрономи (всіх спеціальностей)	425	5.2	85.6	9.2	40.2	58.4	1.4
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	41	4.9	65.8	29.3	22.0	75.6	2.4
	ветспеціалісти	23	4.3	43.5	52.2	56.5	43.5	0.0
Сільськогосподарські підприємства	агрономи (всіх спеціальностей)	276	15.6	64.5	19.9	62.7	33.7	3.6
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	65	15.4	56.9	27.7	36.9	63.1	0.0
	ветспеціалісти	83	21.7	50.6	27.7	43.4	48.2	8.4
Разом	агрономи (всіх спеціальностей)	1000	11.4	70.2	18.4	51.3	45.5	3.2
	зооінженери, зоотехніки (всіх спеціальностей)	233	12.5	60.9	26.6	39.1	58.8	2.1
	ветспеціалісти	238	14.7	55.0	30.3	43.7	52.1	4.2

* - Розраховано за даними Головного управління агропромислового розвитку Одеської облдержадміністрації виявлено, що за окремими посадами цей показник сягає понад 40 %. Так, в сільськогосподарських виробничих кооперативах та фермерських

господарствах відсоток ветспеціалістів у віці 50 років і старше відповідно складає 45,4 % та 52,2 %. Ці негативні явища впливають як на ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств, так і на кінцеві результати господарювання. Їх наявність призводить до зниження якості сільськогосподарської продукції і як наслідок до зниження конкурентоспроможності цих підприємств.

Висновки. Аналіз проведеного дослідження свідчить про необхідність науково обґрунтованого підходу до підбору фахівців суто аграрних спеціальностей, про необхідність удосконалення системи їх підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Для цього пропонуємо проводити атестацію кадрів підприємства з метою виявлення відповідності спеціаліста посаді, яку він займає. Плідно працювати з аграрними навчальними закладами, щоб ще в процесі навчання знайомитись зі студентами та відбирати для себе найкращих. Проводити підвищення кваліфікації працюючих спеціалістів на базі аграрних навчальних заходів. Всі ці заходи допоможуть поліпшити якісний склад кадрів аграрних спеціальностей та підвищити ефективність функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В.В. Кадровий потенціал менеджменту в АПК: проблеми формування використання і управління (на матеріалах Хмельницької обл.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 „економіка, організація і управління підприємствами” / В.В. Кравчук – К., 2002. – 19 с.

2. Курносенко В.Г. До питання створення служби управління персоналом в аграрній галузі адміністративного району / В.Г.Курносенко // Збірник наукових праць. – Кам’янець-Подільський, 2008. – Випуск 16. Том 3. – С. 328-330.

3. Линдюк А.О. Формування та використання менеджерського персоналу сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.: 08.00.04 „економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)” / А.О. Линдюк. – Харків, 2008 – 20 с.

4. Шибаніна О.В. Ринок праці та основні напрями його ефективного розвитку / О.В. Шибаніна // Економіка АПК. – 2006. – № 6. – С. 115-122.

Колмогорова И.В. Качественный состав специалистов сельскохозяйственных предприятий

Обосновывается необходимость усовершенствования качественного состава кадров аграрных специальностей сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: аграрные формирования, специалисты, качественные характеристики, эффективность труда

Kolmogorova I.V. A qualitative staff of agrarian expert in agricultural enterprises

The necessity of improvement of a qualitative staff of agrarian expert in agricultural enterprises is based.

Key worlds: agricultural enterprises, agrarian expert, qualitative adjectives, efficiency of labour.